

Briuselis, 2021 06 28
COM(2021) 323 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**2021–2027 m. ES darbuotojų sveikatos ir saugos strateginė programa
Darbuotojų sauga ir sveikata kintančiame darbo pasaulyje**

{SWD(2021) 148 final} - {SWD(2021) 149 final}

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI,
TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

**2021–2027 m. ES darbuotojų sveikatos ir saugos strateginė programa
Darbuotojų sauga ir sveikata kintančiame darbo pasaulyje**

1. DARBUOTOJŲ SAUGA IR SVEIKATA ES

1.1. Darbuotojų saugos ir sveikatos vertė

ES darbuotojų saugos ir sveikatos (toliau – DSS) teisės aktai yra labai svarbūs siekiant užtikrinti beveik 170 mln. ES darbuotojų sveikatą ir saugą¹. Žmonių apsauga nuo rizikų jų sveikatai ir saugai darbo vietoje – svarbiausias veiksnys siekiant tvarių ir deramų darbo sąlygų visiems darbuotojams. Tais teisės aktais jau sumažinta rizika darbuotojų sveikatai ir sugriežtinti DSS standartai įvairiose ES šalyse ir sektoriuose. Tačiau iššūkių nemažėja, o dėl COVID-19 pandemijos atsirado dar daugiau rizikos, į kurią reikia atsižvelgti.

Sutartyse² ir Pagrindinių teisių chartijoje³ įtvirtinta darbuotojų saugos ir sveikatos apsauga yra vienas svarbiausių ES ekonomikos, kuri tarnauja žmonėms, elementų. Teisė į sveiką ir saugią darbo vietą įtvirtinta Europos socialinių teisių ramsčio 10 principu ir yra labai svarbi siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų⁴. Ji taip pat yra kuriamos Europos sveikatos sąjungos sudedamoji dalis.

Naujojoje 2021–2027 m. DSS programoje, paskelbtoje Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane⁵, nustatyti pagrindiniai prioritetai ir veiksmai, būtini darbuotojų sveikatai ir saugai gerinti artimiausiais metais popandeminiame kontekste, kuriame bus vykdoma žaliaji ir skaitmeninė pertvarka, sprendžiami ekonominiai bei demografiniai uždaviniai ir keisis tradicinės darbo vietos aplinkos samprata.

Sveikos ir saugios darbo sąlygos yra būtinos darbo jėgos sveikatai ir našumui užtikrinti. Niekas neturėtų kentėti nuo su darbu susijusių ligų ar nelaimingų atsitikimų. Jos taip pat yra svarbus ES ekonomikos tvarumo ir konkurencingumo aspektas.

---

¹ Eurostatas, *lfsa_eegan2*, tik samdomi darbuotojai (išskyrus šeimos darbuotojus).

² https://europa.eu/european-union/law/treaties_lt.

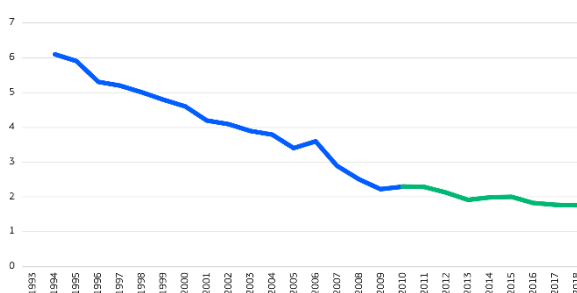
³ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (*OL C 326, 2012 10 26, p. 391*).

⁴ <https://sdgs.un.org/goals>.

⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-action-plan_lt.

Per pastaruosius tris dešimtmečius DSS srityje padaryta didelė pažanga: 1994–2018 m. ES mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe sumažėjo apie 70 proc. (1 pav.). Nors prie šio sumažėjimo neabejotinai prisidėjo tokie veiksniai kaip deindustrializacija ir geresnė medicininė priežiūra, ES DSS sistema taip pat atliko svarbų vaidmenį. Nepaisant pažangos, 2018 m. ES 27 vis dar užfiksuota daugiau kaip 3 300 mirtinų nelaimingų atsitikimų ir 3,1 mln. nemirtinų nelaimingų atsitikimų, o su darbu susijusios ligos kasmet nusineša daugiau kaip 200 000 darbuotojų gyvybes. Šie skaičiai rodo didžiulę žmonių kančią. Todėl darbuotojų apsaugos standartų palaikymas ir griežtinimas yra nuolatinis uždavinys ir būtinybė.

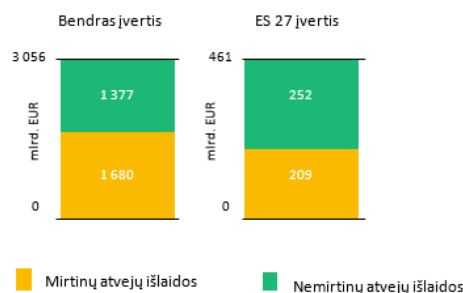
1 pav. Mirtini nelaimingi atsitikimai darbe ES – 1994–2018 m. (100 000 dirbančių asmenų)

Šaltinis: Eurostato duomenys apie ES 15 bendruosius ekonomikos sektorius (1994–2009 m.) ir ES 27 visus ekonomikos sektorius (2010–2018 m.).

Aukštas darbuotojų apsaugos lygis labai svarbus ne tik sveikatos ir gerovės, bet ir ekonominiu požiūriu. Su darbu susiję nelaimingi atsitikimai ir ligos ES ekonomikai kasmet kainuoja daugiau kaip 3,3 proc. BVP⁶ (apie 460 mlrd. EUR 2019 m.) (2 pav.). Nors už šių skaičių slypinčios išlaidos gerovei yra neišmatuojamos, geros DSS praktikos pavyzdžiai padeda įmonėms tapti produktyvesnėms, konkurencingesnėms ir tvaresnėms. Apskaičiuota, kad kiekvienas į DSS investuotas euras darbdaviui atsiperka maždaug dvigubai⁷⁸. Patikima DSS palaikymo struktūra, atitinkanti konkrečius mažųjų ir vidutinių įmonių (toliau – MVI), kurios yra ES ekonomikos pagrindas, poreikius, labai prisidės prie tvarios ekonomikos ir DSS sėkmės visoje ES. Dėl geros DSS taip pat sumažėja sveikatos priežiūros išlaidos ir kita visuomenei tenkanti našta, o dėl prastos DSS asmenys, įmonės ir visuomenė patiria didelių sąnaudų.

2 pav. Visuomenės išlaidos dėl su darbu susijusių sužalojimų ir ligų, 2019 m. (mlrd. EUR)

Šaltinis: „Dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų patiriamų išlaidų tarptautinis balvėninimas“ (EU-OSHA, 2017 m.). ivertinimas

⁶ Šis rodiklis apskaičiuotas dėl neįgalumo prarastų gyvenimo metų (DALY) procentinę dalį, palyginti su bendru ES darbuotojų darbo stažu, padauginus iš ES BVP. DALY apskaičiuojami sudėjus dėl mirtinų ir nemirtinų su darbu susijusių nelaimingų atsitikimų ir ligų prarastus gyvenimo metus (YLL) ir turint negalią pragyventus metus (YLD).

⁷ Europos Komisija, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas „Nelaimingų atsitikimų darbe ir su darbu susijusių ligų socialinės ir ekonominės sąnaudos. Galutinė ataskaita“, 2011 m.

⁸ Tompa, E. *IWH economic analysis recommends a combination of methods to reduce silica dust exposure*, At Work, Nr. 101, 2020 m. vasara, Institute for Work & Health, Torontas.

COVID-19 pandemija parodė, kad DSS yra labai svarbi darbuotojų sveikatos apsaugai, mūsų visuomenės veikimui ir svarbiausios ekonominės bei socialinės veiklos tęstinumui užtikrinti. Todėl siekiant atgaivinti ekonomiką ir paskatinti produktyvumą taip pat reikia iš naujo įsipareigoti išlaikyti darbuotojų saugą ir sveikatą prioritetų sąrašė ir gerinti DSS bei visuomenės sveikatos politikos sinergiją.

1.2. ES sistemos veikimas

Pažangų ES požiūrį į DSS pasiekimus galima paaiškinti dviem veiksniais. Pirma, ES ir valstybės narės sukūrė **pažangią reguliavimo sistemą**, kurioje nustatytos prevencinės ir apsaugos priemonės, skirtos profesinei rizikai šalinti. Antra, jis grindžiamas **trišališkumu**, pagal kurį darbuotojai, darbdaviai ir vyriausybė glaudžiai bendradarbiauja rengiant ir įgyvendinant šias DSS priemones ES ir nacionaliniu lygmeniu. Be to, nuolatinė parama, teikiama visų pirma labai mažoms įmonėms ir MVI, sudaro sąlygas tinkamai taikyti DSS taisykles.

ES DSS teisės aktų sistemą sudaro pagrindų direktyva ir vėliau parengtos 24 atskiros direktyvos. 1989 m. Europos **pagrindų direktyva dėl darbuotojų saugos ir sveikatos**⁹ yra **bendrujų principų ir būtinausių standartų visoje ES** pagrindas. Joje daugiausia dėmesio skiriama rizikos prevencijos kultūrai ir nustatomos darbdavių pareigos, susijusios su: i) rizikos vertinimu; ii) prevencijos priemonėmis; iii) darbuotojų informavimu apie DSS; iv) mokymu; v) konsultavimu ir vi) proporcingu dalyvavimu. Šios pareigos taikomos visuose sektoriuose ir profesijose tiek viešiesiems, tiek privatiems darbdaviams. **Konkrečioms sritims skirtose direktyvose** aptarta konkreti rizika, grupės ir aplinka¹⁰.

ES DSS teisės aktai rengiami glaudžiai bendradarbiaujant su **Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamuoju komitetu**¹¹ – trišale institucija, kurią sudaro nacionalinių vyriausybių, profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų atstovai. **Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (EU-OSHA)** pateikia gaires ir priemones, kuriomis, kartu su panašiomis nacionalinėmis internetinėmis priemonėmis, i) teikiama konkrečiam sektoriui skirta informacija, pirmiausia orientuota į MVI, nes jose dirba dauguma ES darbuotojų ir jos dažnai susiduria su didesnėmis kliūtimis užtikrinant darbuotojų sveikatą ir saugą, ir ii) darbdaviai supažindinami su visais rizikos vertinimo proceso etapais¹². **Vyresniųjų darbo inspektorių komitetas**¹³ teikia nuomones dėl ES DSS teisės aktų vykdymo ir skatina dalytis žiniomis apie darbo inspekcijų praktiką.

⁹ 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo (89/391/EEB).

¹⁰ Pagrindų direktyvos ir susijusių ES DSS direktyvų įgyvendinimas 2013–2017 m. apžvelgiamas pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente (SWD(2021) 148/2).

¹¹ 2003 m. liepos 22 d. Tarybos sprendimas, įsteigiantis Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamąjį komitetą (2003/C 218/01) (OL C 218, 2003 9 13).

¹² Pavyzdžiui, iki šiol paskelbta 250 sąveikiųjų rizikos vertinimo priemonių (OiRA), o dar daugiau nei 70 yra rengiamos. Naudojant šias priemones atlikta daugiau kaip 173 000 rizikos vertinimų.

¹³ Atstovauja valstybių narių darbo inspekcijoms.

1.3. Ankstesnių strateginių programų ir išsamių konsultacijų patirtis

Jau beveik 20 metų ES DSS strateginės programos atlieka pagrindinį vaidmenį sprendžiant, kaip nacionalinės valdžios institucijos ir socialiniai partneriai nustato darbuotojų saugos ir sveikatos tikslus. Šie tikslai apima: i) didesnę bendrą prioritetų suderinimą; ii) bendradarbiavimo palengvinimą; iii) investicijų į DSS skatinimą ir iv) konkrečių veiksmų darbo vietoje propagavimą.

Pagrindiniai **2014–2020 m. strateginės programos prioritetai**¹⁴, kaip antai su darbu susijusių ligų prevencija, demografinių pokyčių problemos sprendimas ir teisės aktų įgyvendinimas, **atsispindi visose nacionalinėse programose**¹⁵. Toliau išvardyti keli **svarbiausi pasiekimai** ES lygmeniu pagal ankstesnę strateginę programą: i) trys atnaujintos Kancerogenų ir mutagenų direktyvos¹⁶ redakcijos ir pasiūlymas dėl ketvirtosios redakcijos; ii) keturių direktyvų atnaujinimas, įskaitant ekspozicijos ribinių verčių ir biologinių veiksnių sritis; iii) daug plačiai naudojamų darbdaviams skirtų EU-OSHA **gairių ir internetinių priemonių**, įskaitant COVID-19 valdymo priemones, ir iv) Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto parengti patikros vadovai ir priemonės.

Ši strateginė programa grindžiama 2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginės programos įgyvendinimo pasiekimų apžvalga. Atlikus vertinimą nustatyti keli iššūkiai, susiję su trumpalaikiu strateginės programos įgyvendinimu, atsižvelgiant į: i) valstybių narių išteklių apribojimus; ii) poreikį daugiau dėmesio skirti profesinėms ligoms, demografiniams pokyčiams, psichosocialinei rizikai ir raumenų ir kaulų sistemos sutrikimams ir iii) poreikį padėti darbo inspekcijoms ir įmonėms gerinti DSS standartus.

Ši strateginė programa taip pat grindžiama **įvairių suinteresuotųjų subjektų indėliu**, atspindinčiu visų dalyvių įsipareigojimą ją įgyvendinti. Pagrindu tam tapo EU-OSHA ataskaita apie nacionalines DSS strategijas, speciali vertinimo ataskaita ir pažangios apklausos priemonės. Papildomas svarbus indėlis gautas pasitelkus: i) kelias Tarybos išvadas¹⁷; ii) ataskaitas¹⁸, rekomendacijas, posėdžius ir kitus informacijos mainus su Europos Parlamentu; iii) informacijos mainus su socialiniais partneriais ir nepriklausomais ekspertais; iv) viešų konsultacijų metu gautus atsiliepimus ir v) Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamąjį komiteto nuomonę.

¹⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginė programa“ (COM(2014) 332 *final*).

¹⁵ Nacionalinių strategijų darbuotojų saugos ir sveikatos srityje ES ataskaita. EU-OSHA, 2019 m.

¹⁶ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/37/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su kancerogenų arba mutagenų poveikiu darbe.

¹⁷ 2019 m. birželio 13 d. Tarybos išvados „Kintantis darbo pasaulis: naujų darbo formų apmąstymas ir poveikis darbuotojų saugai ir sveikata“ (pirmininkaujant Rumunijai); 2019 m. gruodžio 10 d. Tarybos išvados „Nauja ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginė programa. Veiksmų darbuotojų saugos ir sveikatos srityje įgyvendinimo ES stiprinimas“, (pirmininkaujant Suomijai); 2020 m. birželio 8 d. Tarybos išvados dėl gerovės darbe didinimo (pirmininkaujant Kroatijai).

¹⁸ 2017 m. sausio 19 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (2016/2095(INI)); 2020 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucija „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“ (2020/2084(INI)).

Joje taip pat remiamasi informacija, gauta atlikus Pagrindų direktyvos 89/391/EEB dėl darbuotojų saugos ir sveikatos darbe ir 23 susijusių ES direktyvų praktinio įgyvendinimo 2013–2017 m. vertinimą.

Šie rezultatai apibendrinti prie šio komunikato pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente¹⁹ ir apibendrinamojoje ataskaitoje²⁰.

2. ATNAUJINTA DSS VIZIJA – TRYS PAGRINDINIAI TIKSLAI

Ankstesnės programos prioritetai išlieka aktualūs ir šiandien. Tačiau ES reikia imtis tolesnių veiksmų DSS srityje, kad darbo vietos būtų pritaikytos prie vis spartesnių ekonomikos, demografijos, darbo modelių ir visos visuomenės pokyčių²¹. Tam tikros dalies ES darbuotojų darbo vietos samprata ne tik keičiasi, bet ir tampa sudėtingesnė, nes atsiranda naujų organizacinių formų, verslo modelių ir pramonės šakų. COVID-19 pandemija dar labiau išryškino šį kompleksškumą, o DSS ir visuomenės sveikatos politika dar niekada nebuvo taip susijusios tarpusavyje.

Todėl strateginėje programoje daugiausia dėmesio skiriama **trims kompleksiniams pagrindiniams tikslams**, kurių bus siekiama artimiausiais metais:

- numatyti ir valdyti **pokyčius** naujame darbo pasaulyje, kuriuos lemia žalioji, skaitmeninė ir demografinė pertvarkos;
- gerinti nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų **prevenciją**;
- gerinti **pasirengimą** galimoms sveikatos krizėms ateityje.

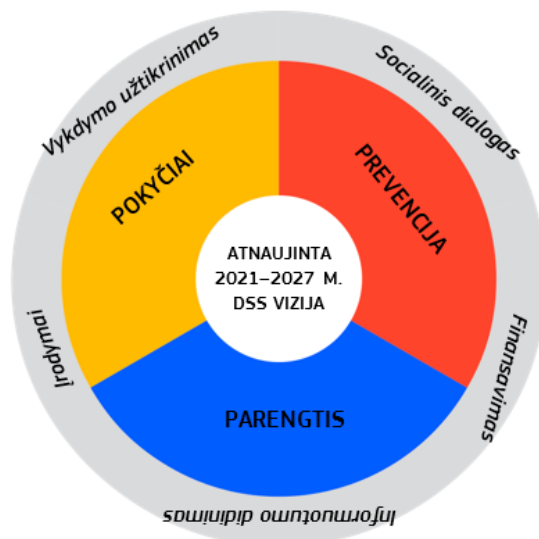
Norint pasiekti šiuos tikslus, reikia imtis veiksmų ES, nacionaliniu, sektorių ir įmonių lygmenimis.

---

¹⁹ SWD(2021) 148/2.

²⁰ SWD(2021) 149/2.

²¹ ESENER, 2019 m.

Siekiant šių trijų tikslų bus remiamasi: i) socialiniu dialogu; ii) įrodymų bazės stiprinimu; iii) vykdymo užtikrinimo stiprinimu; iv) informuotumo didinimu ir v) finansavimu.

2.1. Pokyčių numatymas ir valdymas

Keičiasi daugelio užduočių, darbo modelių ir darbo vietų pobūdis. Atsirado darbo vietų, kurių prieš dešimtmetį nebuvo, nes jas kurti paskatino **žaliaji ir skaitmeninė pertvarka**. Pasitelkus Europos žaliąjį kursą²², ES skaitmeninę strategiją²³ ir naująją Europos pramonės strategiją²⁴ bus: i) sutelktos didelės investicijos; ii) skatinamas ekonomikos augimas, inovacijos ir darbo vietų kūrimas ir iii) suteikta lankstumo ir galimybių darbuotojams, įmonėms ir savarankiškai dirbantiems asmenims. Šioms iniciatyvoms ir tvariam ekonomikos atsigavimui remti bus panaudotas 2021–2027 m. 1,8 trln. EUR ES biudžetas, įskaitant priemonę „Next Generation EU“. Tuo pačiu metu reikia nuolat nagrinėti ir reaguoti į demografinius pokyčius, kuriuos lemia senėjanti Europos darbo jėga. Šiuo požiūriu darbuotojų sauga ir sveikata atlieka labai svarbų vaidmenį, nes darbuotojai senėja, todėl būtina pritaikyti darbo aplinką ir užduotis prie konkrečių jų poreikių ir sumažinti riziką. Šiuo tikslu Žalioji knyga dėl senėjimo²⁵ pradėtos diskusijos, be kita ko, dėl vyresnio amžiaus darbuotojų dalyvavimo darbo rinkoje sąlygų.

Technologijų pažanga gali suteikti naujų galimybių darbuotojams visais jų gyvenimo ir karjeros etapais. Skaitmeninėmis technologijomis gali būti užtikrinami skaitmeniniai sveikatos ir gerovės gerinimo sprendimai darbuotojams, įskaitant neįgalius ar vyresnio

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lt.

²³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_lt.

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020DC0102>.

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_en_act_part1_v8_0.pdf

amžiaus darbuotojus, ir jų darbdaviams. Ši technologinė pažanga siūlo daugiau galimybių pagerinti tiek moterų, tiek vyrų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, taip pat padėti įgyvendinti DSS, pasitelkiant prieinamas priemones, informuotumo didinimą ir veiksmingesnes patikras. Robotizacija, dirbtinio intelekto naudojimas ir dažnėjantis nuotolinis darbas mažina riziką, susijusią su pavojingomis užduotimis, atliekamomis, pavyzdžiui, labai užterštose teritorijose, kaip antai nuotekų sistemos, sąvartynai ar žemės ūkio fumigacijos teritorijos. Tačiau naujosios technologijos taip pat kelia nemažai iššūkių dėl i) didesnių darbo laiko ir vietos pasirinkimo skirtumų ir ii) rizikos, susijusios su naujomis priemonėmis ir mašinomis. Klimato kaita taip pat gali turėti įtakos darbuotojų saugai ir sveikatai, įskaitant padidėjusią aplinkos temperatūrą, oro taršą ir ekstremalias oro sąlygas.

- ***ES DSS taisyklių modernizavimas ir supaprastinimas atsižvelgiant į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką***

ES DSS teisės aktai jau apima daugelį **pavojų, kylančių dėl pramonės, įrangos ir darbo vietų pokyčių**. Pastaraisiais metais buvo atnaujintos keturios DSS direktyvos, reglamentuojančios asmenines apsaugos priemones, medicininį gydymą laivuose, biologinius veiksnius darbe ir cheminių veiksnių poveikį²⁶. Komisija taip pat pasiūlė persvarstyti Mašinų direktyvą²⁷, kurioje aptariama su skaitmenizacija ir mašinų naudojimu susijusi rizika, taip pat aktuali darbuotojų saugai ir sveikatai. Ji taip pat siūlo pirmąją dirbtinio intelekto teisinę sistemą, kurioje aptariama tam tikrų dirbtinio intelekto sistemų, naudojamų įdarbinant, valdant personalą ir suteikiant galimybę savarankiškai dirbti, rizika²⁸. Vis dėlto, atsižvelgiant į didelę technologinę plėtrą, ypač **displėjaus (monitoriaus) ekrano įrenginių ir darbo vietų** srityje, ir į senėjančių darbuotojų poreikių ir gebėjimų raidą, reikia toliau atnaujinti atitinkamus teisės aktus. „Industry 5.0“²⁹ siūlo viziją, kaip Europos pramonė galėtų tapti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos lydere, derindama darbuotojų teises ir poreikius su technologine pažanga ir mūsų planetos galimybių ribomis.

Dėl kintančių darbo formų, kurias, be kita ko, lemia skaitmenizacija, ir dėl to, kad daugėja nuotoliniu būdu dirbančių žmonių, taip pat prireiks kurti naujus ir atnaujinti esamus DSS sprendimus. Dėl spartaus belaidžio, mobiliojo ryšio ir kitų pažangiųjų technologijų diegimo ir vis dažnesnio tokių prietaisų naudojimo darbo tikslais reikia toliau analizuoti optinės spinduliuotės ir elektromagnetinių laukų poveikį darbuotojams ir galimą neigiamą poveikį sveikatai naudojant didesnio galingumo prietaisus.

---

²⁶ Asmeninės apsaugos priemonės (Tarybos direktyva 89/656/EEB); medicininis gydymas laivuose (Tarybos direktyva 92/29/EEB); biologiniai veiksniai darbe (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/54/EB); Penktasis orientacinių profesinio poveikio ribinių verčių sąrašas (Komisijos direktyva (ES) 2019/1831).

²⁷ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2019-Revision-of-the-Machinery-Directive>.

²⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence>

²⁹ https://ec.europa.eu/info/news/industry-50-towards-more-sustainable-resilient-and-human-centric-industry-2021-jan-07_en.

Komisija stebi bendrą naujų darbo formų ir verslo modelių, ypač susijusių su internetu valdomų užsakomųjų paslaugų ekonomika, raidą. Ji pradėjo antrojo etapo konsultacijas su socialiniais partneriais ir 2021 m. pabaigoje pateiks iniciatyvą dėl per skaitmenines platformas dirbančių žmonių darbo sąlygų gerinimo³⁰, nebent socialiniai partneriai šiuo klausimu norėtų derėtis tarpusavyje. Vienas iš pagrindinių šios iniciatyvos tikslų – užtikrinti tinkamas darbo sąlygas, įskaitant sveikatos ir saugos atžvilgiu, visiems per platformas dirbantiems žmonėms. Taip visų pirma paaiškės situacija, susijusi su DSS *acquis*, kuris taikomas visiems asmenims, kurie laikomi darbuotojais, bet ne savarankiškai dirbantiems asmenims.

Pradedant įgyvendinti keletą iniciatyvų pagal Europos žaliąjį kursą ir ES cheminių medžiagų strategiją tvarumui užtikrinti³¹, reikia peržiūrėti dabartines tam tikrų pavojingųjų medžiagų, naudojamų esamuose ir naujuose sektoriuose, ribines vertes³². Tai aktualu ir žaliosios pertvarkos, ir profesinių ligų, ypač vėžio, prevencijos srityse (taip pat žr. 2.2 skirsnį). Nauji moksliniai duomenys rodo, kad **švino** ir **kobalto** – dviejų pavojingųjų medžiagų, dažnai naudojamų atsinaujinančiosios energijos technologijose ir baterijų gamyboje, – ribinės vertės turėtų būti peržiūrėtos arba, kobalto atveju, nustatytos.

Kita tokia medžiaga yra **asbestas**. Asbesto poveikis bus vienas iš renovacijos bangos³³, kuria siekiama, kad pastatai būtų pritaikyti prie neutralaus poveikio klimatui reikalavimų ir Europos žaliojo kurso konteksto, rizikos sveikatai veiksnių. Nors Europos Sąjungoje asbesto nebegalima nei gaminti, nei naudoti, darbuotojai susiduria su įsisenėjusia problema, kai renovuojant pastatus būtina šalinti prieš daugelį metų naudotą asbestą. Dėl asbesto poveikio Europoje kasmet miršta apie 88 000 žmonių, jis taip pat lemia 55–85 proc. su darbu susijusių plaučių vėžio atvejų. Manoma, kad iki XXI a. trečiojo ir ketvirtojo dešimtmečių pabaigos mirtingumas dėl šio poveikio ir toliau didės³⁴. Darbdaviams jau taikomos griežtos apsaugos, planavimo ir mokymo prievolės. Tačiau, atsižvelgiant į naujausius mokslinius įrodymus, asbesto poveikio ribinė vertė turi būti sumažinta. Šiuo tikslu Komisija kartu su šia strategine programa pradeda antrąjį konsultacijų su socialiniais partneriais etapą³⁵.

³⁰ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=522&furtherNews=yes&newsId=10025>.

³¹ <https://ec.europa.eu/environment/pdf/chemicals/2020/10/Strategy.pdf>.

³² <https://echa.europa.eu/oels-activity-list/-/substance-rev/25140>.

³³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“, COM(2020) 662 *final*.

³⁴ Darbas su asbestu atliekant su energija susijusį renovavimą (nuomonė savo iniciatyva): <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/workers-health-should-not-be-jeopardised-order-make-buildings-energy-efficient>.

³⁵ Konsultacijų dokumentai bus paskelbti adresu https://ec.europa.eu/social/main.jsp?advSearchKey=consultationsocialpartners&mode=advancedSubmit&catId=22&doc_submit=&policyArea=0&policyAreaSub=0&country=0&year=0#navItem-1

- **Dėmesys psichosocialinei rizikai**

Dar iki pandemijos su psichikos sveikatos problemomis ES susidūrė apie 84 mln. žmonių³⁶. Pusė ES dirbančiųjų mano, kad stresas jų darbo vietoje yra įprastas; stresas – maždaug pusės visų nedirbtų darbo dienų priežastis. Dėl su darbu susijusio streso nerimauja beveik 80 proc. vadovų³⁷.

Dėl pandemijos beveik 40 proc.³⁸ darbuotojų pradėjo dirbti nuotoliniu būdu visą darbo dieną³⁹. Nyksta tradicinės ribos tarp darbo ir asmeninio gyvenimo, o kartu su kitomis nuotolinio darbo tendencijomis, pavyzdžiui, nuolatiniu pasiekiamumu, socialinės sąveikos stoka ir aktyvesniu IRT naudojimu, kyla papildoma **psichosocialinė ir ergonominė rizika**.

Duomenys rodo, kad psichosocialinei gerovei kylantiems pavojams šalinti reikia daugiaetapio proceso, kuriuo būtų keičiama darbo aplinka. Europos Komisija finansuoja projektus, skirtus šiems uždaviniams spręsti. Projektų tikslas – kurti ir įgyvendinti intervencines priemones, kuriomis siekiama skatinti gerą psichikos sveikatą ir užkirsti kelią psichikos ligoms darbe. Visų pirma tikimasi, kad novatoriškų rezultatų bus pasiekta įgyvendinant programos „Horizontas 2020“ projektus „Magnet4Europe“⁴⁰ ir „EMPOWER“⁴¹. Svarbiausiems sveikatos priežiūros ar globos sektoriaus darbuotojams skirtu projektu „RESPOND“ siekiama šalinti neigiamą COVID-19 pandemijos poveikį psichikos sveikatai⁴².

Komisija:

- modernizuos su **skaitmenizacija** susijusių DSS teisės aktų sistemą, iki 2023 m. peržiūredama **Darbo vietų** direktyvą⁴³ ir **Displėjaus (monitoriaus) ekrano įrenginių** direktyvą⁴⁴;
- pasiūlys **apsaugines ribines vertes**, susijusias su:
  - **asbestu** Direktyvoje dėl asbesto poveikio darbe⁴⁵ 2022 m;
  - **švinu ir diizocianatais** Cheminių medžiagų direktyvoje⁴⁶ 2022 m;

³⁶ https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/state/docs/2018_healthatglance_rep_en.pdf.

³⁷ EUROFOUND ir EU-OSHA (2014 m.), *Psychosocial risks in Europe: Prevalence and strategies for prevention*, Europos Sąjungos oficialiųjų leidinių biuras, Liuksemburgas.

³⁸ Palyginti su 2020 m. pradžia, kai nuotoliniu būdu visą darbo dieną arba retkarčiais dirbo vienas iš dešimties ES darbuotojų, paprastai aukštos kvalifikacijos profesijas informacinių ir ryšių technologijų (IRT) ir žinioms imliuose sektoriuose.

³⁹ https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc120945_policy_brief_-_covid_and_telework_final.pdf.

⁴⁰ <https://cordis.europa.eu/project/id/848031>.

⁴¹ <https://cordis.europa.eu/project/id/848180>.

⁴² <https://www.respond-project.eu>

⁴³ 1989 m. lapkričio 30 d. Tarybos direktyva 89/654/EEB dėl būtiniausių darbovietei taikomų saugos ir sveikatos reikalavimų.

⁴⁴ 1990 m. gegužės 29 d. Tarybos direktyva 90/270/EEB dėl saugos ir sveikatos apsaugos būtiniausių reikalavimų dirbant su displėjaus ekrano įrenginiais.

⁴⁵ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/148/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su asbesto veikimu darbe.

⁴⁶ 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/24/EB dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos nuo rizikos, susijusios su cheminiais veiksniais darbe.

- **kobaltu** Kancerogenų ir mutagenų direktyvoje 2024 m. I ketvirtį;
- pradės 2023–2025 m. EU-OSHA sveikų darbo vietų kampaniją, skirtą saugiai ir sveikai **skaitmeninei** atečiai kurti, itin daug dėmesio skiriant **psichosocialinei ir ergonominei** rizikai;
- bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais iki 2022 m. pabaigos parengs **su psichikos sveikata darbe susijusią ES lygmens ne teisėkūros iniciatyvą**, kurioje būtų įvertintos kylančios problemos, susijusios su darbuotojų psichikos sveikata, ir pateiktos veiksmų gairės;
- parengs analitinį pagrindą⁴⁷, **e. priemonės ir gaires**, skirtas žaliųjų ir skaitmeninių darbo vietų ir procesų rizikai, įskaitant visų pirma **psichosocialinę ir ergonominę riziką**, įvertinti;
- kreipsis į Veiksmingo investavimo į sveikatos sektorių ekspertų grupę⁴⁸, kad iki 2021 m. pabaigos ji pateiktų nuomonę dėl **sveikatos priežiūros darbuotojų ir kitų svarbių sričių darbuotojų psichikos sveikatos** palaikymo;
- užtikrins reikiamas tolesnes priemones, susijusias su Europos Parlamento rezoliucija dėl **teisės atsijungti**⁴⁹.

Komisija ragina valstybes nares:

- konsultuojantis su socialiniais partneriais, atnaujinti savo nacionalines teises sistemas, kad jose būtų atsižvelgta į DSS riziką ir galimybes, susijusias su žaliąja ir skaitmenine pertvarka. Valstybės narės turėtų sutelkti dėmesį į skaitmeninių priemonių naudojimą, kad darbo inspektavimas taptų veiksmingesnis tiek užkertant kelią teisės aktų pažeidimams, tiek juos nustatant;
- organizuoti tarpusavio vertinimus, kuriuose būtų sprendžiami profesiniai psichosocialiniai ir ergonominiai klausimai;
- stiprinti stebėseną ir duomenų apie psichikos ir psichosocialinę riziką rinkimą visuose sektoriuose.

Komisija kviečia socialinius partnerius:

- iki 2023 m. imtis veiksmų ir atnaujinti esamus susitarimus įvairių pramonės šakų ir sektorių lygmeniu, kad būtų sprendžiami nauji DSS klausimai, susiję su skaitmenine darbo rinka, visų pirma psichosocialinė ir ergonominė rizika;
- rasti bendrai sutartus sprendimus, kaip spręsti nuotolinio darbo, skaitmenizacijos ir teisės atsijungti uždavinius, remiantis Europos socialinių partnerių pagrindų susitarimu dėl skaitmenizacijos⁵⁰.

⁴⁷ 2021–2024 m. DSS skaitmenizacijos ir psichosocialinės rizikos apžvalgos, parengtos bendradarbiaujant su EU-OSHA.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/expert_panel/docs/mandate_workforce_mental-health_en.pdf.

⁴⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0021_EN.html.

⁵⁰ https://www.etuc.org/system/files/document/file2020-06/Final%2022%2006%2020_Agreement%20on%20Digitalisation%202020.pdf.

2.2. Su darbu susijusių ligų ir nelaimingų atsitikimų prevencijos gerinimas

Reikia dėti visas pastangas, kad kuo labiau sumažėtų su darbu susijusių mirčių skaičius, laikantis **nulinio mirčių skaičiaus vizijos, pagal kurią siekiama, kad su darbu susijusių mirčių ES išvis nebūtų**⁵¹. Šiuo tikslu strategine programa stiprinama **prevencijos kultūra** tiek organizacijose, tiek pavienių darbuotojų lygmeniu. Užkirsti kelią su darbu susijusioms mirtims galima tik: i) nuodugniai **ištirus nelaimingus atsitikimus ir mirties atvejus** darbo vietoje; ii) nustatius ir **pašalinus tokių nelaimingų atsitikimų ir mirčių priežastis**; iii) **didinant informuotumą** apie riziką, susijusią su nelaimingais atsitikimais bei sužalojimais darbe ir profesinėmis ligomis, ir iv) **stiprinant** galiojančių taisyklių ir gairių **vykdymo užtikrinimą**. Įgyta patirtis iš vos neįvykusių nelaimių ir kritinių incidentų bei keitimasis informacija apie šiuos įvykius padės gerinti analizę ir prevenciją visoje ES. Pavyzdžiui, ES žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuje nelaimingų atsitikimų ir mirtinų nelaimingų atsitikimų skaičius išlieka nepriimtinais didelis. Šiuo požiūriu labai svarbu turėti patikimų duomenų apie nelaimingų atsitikimų ir mirčių ūkiuose skaičių, taip pat visapusiškai didinti informuotumą, be kita ko, apie galimą riziką ūkyje gyvenantiems šeimos nariams ir vaikams.

Su darbu susijusių mirčių priežastys

Vėžys yra pagrindinė su darbu susijusių mirčių **priežastis** ES (3 pav.). Kancerogenai kasmet lemia apie 100 000 mirčių nuo vėžio darbo vietoje. Kovos su vėžiu darbo vietoje veiksmai yra pagrindiniai Europos kovos su vėžiu plano⁵², kuriame išdėstytas naujas ES požiūris į tvarią vėžio prevenciją, gydymą ir priežiūrą, komponentai. ES įsipareigojimas kovoti su profesiniu vėžiu taip pat atitinka 2020–2024 m. strategiją „Roadmap on carcinogens“⁵³, kurioje valstybės narės ir socialiniai partneriai sutelkia jėgas, kad greitai įgyvendintų ES lygmeniu nustatytas ribines vertes ir kitas nuostatas, apribotų ekspoziciją 26 pavojingoms medžiagoms ir taip pagerintų darbo sąlygas maždaug 40 mln. darbuotojų.

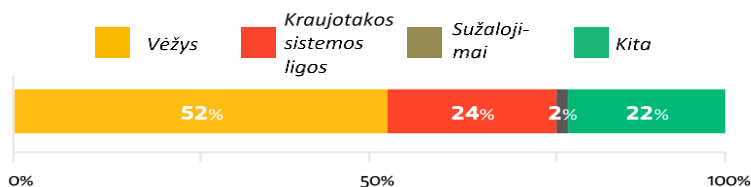
3 pav. Su darbu susijusių mirtinų nelaimingų atsitikimų priežastys (%) ES⁵⁴

⁵¹ 2020 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl tvirtos socialinės Europos teisingai pertvarkai užtikrinti (2020/2084(INI)) valstybės narės raginamos įsipareigoti pasiekti, kad iki 2030 m. nebebūtų su darbu susijusių mirčių, ir sumažinti su darbu susijusių ligų skaičių, o Komisija – prisidėti prie šio tikslo nauja DSS strategija.

⁵² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_lt.pdf.

⁵³ <https://roadmaponcarcinogens.eu/>.

⁵⁴ ES duomenys nurodyti iki 2021 m., taigi apima ir Jungtinę Karalystę.

Šaltinis: An international comparison of the cost of work-related accidents and illnesses, EU-OSHA, 2017 m.

Kitas svarbus darbuotojų apsaugos gerinimo aspektas – **profesinių kraujotakos sistemos ligų**, tokių kaip širdies ligos ar insultas, problemos sprendimas. Nors kraujotakos sistemos ligos yra **antra pagal dažnumą su darbu susijusių mirčių priežastis** ES (3 pav.), apie jų priežastis ir sąsajas su profesine rizika žinoma mažai. Dėl to sunku darbo vietoje taikyti tinkamas prevencijos priemones. Šiuo atžvilgiu reikėtų imtis papildomų mokslinių tyrimų ir rinkti duomenis, taip pat skatinti sveikatinimą darbe ES ir nacionaliniu lygmenimis. Šie veiksmai taip pat turėtų apimti **raumenų ir kaulų sistemos sutrikimus**, nuo kurių kenčia milijonai ES darbuotojų⁵⁵. Su darbu susiję raumenų ir kaulų sistemos sutrikimai blogiausiu atveju gali tapti neįgalumo priežastimi; juos paprastai sukelia ne vienas veiksnys, o fizinių, psichosocialinių, organizacinių ir individualių veiksnių derinys.

- **Pavojingos medžiagos**

Pavojingų medžiagų galima rasti beveik visose darbo vietose, o milijonai ES darbuotojų kasdien susiduria su šių medžiagų poveikiu.

Apskritai pavojingų medžiagų reglamentavimo procesas, pagrįstas moksliniu vertinimu, konsultacijomis su trišaliu Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamuoju komitetu ir glaudžiu visų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimu, pasirodė esąs sėkmingas, nors ir pareikalavo daug laiko bei išteklių. Pagal šią strateginę programą bus toliau atnaujinama pavojingų cheminių medžiagų keliamų problemų sprendimo metodika, siekiant toliau gerinti **veiksmingumą nustatant DSS ribines vertes** sprendimų priėmimo procese. Be to, Komisija ir toliau racionalizuos DSS ir REACH⁵⁶ sąsajas, kad užtikrintų darbuotojų apsaugą pagal principą „**viena medžiaga – vienas vertinimas**“ ir atnaujintą geresnio reglamentavimo metodą.

Šiuo metu vykdoma teisėkūros procedūra dėl **akrilnitrilo, nikelio junginių ir benzeno**⁵⁷ ribinių verčių pagal Kancerogenų ir mutagenų direktyvą (toliau – KMD) sudarys sąlygas padidinti daugiau kaip 1 mln. darbuotojų apsaugą nuo kancerogeninių ir mutageninių medžiagų. Be to, Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamasis komitetas nustato chemines medžiagas, kurioms pagal KMD ir Cheminių medžiagų direktyvą turi būti teikiama pirmenybė, kad būtų nustatytos naujausios pavojingų cheminių medžiagų ribinės vertės.

⁵⁵ <https://healthy-workplaces.eu/en/about-topic/what-issue>

⁵⁶ Cheminių medžiagų registracijos, vertinimo, autorizacijos ir apribojimų reglamentas (https://ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/reach_en.htm).

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0571>.

Atsižvelgiant į Europos Parlamento reikalavimus, pirmiausia bus persvarstoma ir didinama darbuotojų, patiriančių **reprodukcijai toksinių medžiagų** poveikį, apsauga. Reprodukcijai toksinio poveikio medžiagos gali turėti dvejopą poveikį: i) poveikį lytinei funkcijai ir vaisingumui ir ii) poveikį vaisiaus ar palikuonio vystymuisi. Tai rimta rizika sveikatai, kuri gali nulemti savaiminį abortą, negyvo kūdikio gimimą arba sutrikusią vaiko pažintinę raidą. Remiantis blogiausio scenarijaus vertinimu, reprodukcijai toksinio poveikio medžiagos kasmet gali sukelti iki 1 274 naujų reprodukcinės sveikatos sutrikimų atvejų, su kuriomis susijusios ekonominės sąnaudos siekia 381 mln. EUR per metus. Iš visų reprodukcijai toksinio poveikio medžiagų daugiausia ligų sukelia **švinas**⁵⁸. Todėl būsimas pasiūlymas dėl griežtesnių privalomų švino ribinių verčių bus svarbus žingsnis sprendžiant reprodukcijai toksinio poveikio medžiagų problemą. Tačiau taip pat labai svarbu sudaryti konkretų pagrindinių reprodukcijai toksinio poveikio medžiagų, kurios gali kelti problemų, sąrašą. Tuo pačiu metu Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamoji komiteto cheminių medžiagų darbo grupė toliau svarstys poreikį į KMD įtraukti reprodukcijai toksinio poveikio medžiagas ir pavojingus vaistus, taip pat – ribinių verčių nustatymo metodiką.

Europos Parlamentas ir suinteresuotieji subjektai taip pat pabrėžė, kad reikia apsaugoti sveikatos priežiūros darbuotojus, susiduriančius su **pavojingais vaistais** ir kitais pavojais. Europos Komisija ir EU-OSHA pradėjo išsamius tyrimus ir dialogus su ekspertais bei suinteresuotaisiais subjektais, kaip mažinti šią riziką, kad sveikatos priežiūros paslaugos būtų teikiamos efektyviai. Taip išryškėjo didžiulis poreikis toliau mokytis, instruktuoti ir konsultuoti, taip pat uždaviniai, susiję su privalomais teisės aktais, skirtais šiai problemai spręsti.

Sveikatinimas darbe

Sveika darbo jėga yra pagrindinis stiprios bei atsparios ekonomikos ir visuomenės pagrindas. Skatinant sveiką gyvenimo būdą darbo vietoje, galima gerokai sumažinti pravaikštų, ligų ir neinfekcinių ligų (tokių kaip vėžys, nutukimas, širdies ir kraujagyslių ligos ir diabetas) paplitimą. Pavyzdžiui, įgyvendinant Europos kovos su vėžiu planą, bus imtasi veiksmų, kuriais bus siekiama didinti raštingumą vėžio rizikos ir lemiamų veiksnių srityje, kad žmonės, įskaitant darbuotojus, gautų informacijos ir priemonių, kurių jiems reikia, kad galėtų rinktis sveikesnius sprendimus.

Darbo vietos visiems

Įvairovės, įskaitant lyčių skirtumus ir nelygybę, pripažinimas ir kova su diskriminacija darbo vietoje yra labai svarbūs užtikrinant tiek moterų, tiek vyrų saugą ir sveikatą, taip pat vertinant riziką darbe. Pavyzdžiui, pandemijos metu išryškėjo netinkamai pritaikytų priemonių ir įrangos keliami rizika (pvz., moterys sveikatos priežiūros sektoriuje turi dėvėti vyrams skirtas asmenines apsaugos priemones) ir poreikis teikti tikslią, savalaikę ir lengvai suprantamą informaciją siekiant užtikrinti, kad visi darbuotojai, įskaitant turinčius nepalankiausias sąlygas, galėtų visapusiškai suprasti darbo vietos taisykles ir

⁵⁸ Reprodukcijai toksinio poveikio cheminių medžiagų tyrimas: <https://ec.europa.eu/social/>.

naudotis savo teisėmis. Vertinant riziką ir nustatant veiksmų prioritetus bus skatinama vengti šališkumo dėl lyties, užtikrinant: i) vienodą **lyčių** atstovavimą darbuotojų konsultacijose; ii) mokymą, pritaikytą prie asmeninės darbuotojų padėties, ir iii) rizikos pripažinimą profesijose, į kurias ilgą laiką nebuvo atsižvelgiama arba kurios buvo laikomos nesunkiu darbu (pvz., neformaliųjų slaugytojų ar tvarkytojų).

Vadovaudamasi Komisijos 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija⁵⁹, Komisija pateiks dokumentų rinkinį, skirtą **neįgaliųjų** darbo rinkos rezultatams gerinti. Į šį paketą bus įtrauktos rekomendacijos ir parama abipusiam mokymuisi, kaip užtikrinti sveikatą ir saugą darbe, ir profesinės reabilitacijos programos, skirtos lėtinėmis ligomis sergantiems arba nelaimingų atsitikimų aukomis tapusiems žmonėms.

Smurtas, priekabiavimas ar diskriminacija darbe dėl lyties, amžiaus, negalios, religijos ar tikėjimo, rasinės ar etninės kilmės ir seksualinės orientacijos gali turėti įtakos darbuotojų saugai ir sveikatai, o drauge – ir neigiamų pasekmių tiems asmenims, jų šeimoms, bendradarbiams, organizacijoms ir visai visuomenei. Tai taip pat gali nulemti išnaudojimą darbe. Komisija įvertins, kaip padidinti Sankcijų darbdaviams direktyvos (2009/52/EB) veiksmingumą, įskaitant darbo inspektavimo, skirto itin pažeidžiamoms darbuotojų grupėms, veiksmingumą. Komisija pasiūlė Tarybos sprendimą, kuriuo valstybės narės įgaliojamos ES interesais ratifikuoti 2019 m. Tarptautinės darbo organizacijos konvenciją dėl smurto ir priekabiavimo (Nr. 190)⁶⁰. Į konvenciją taip pat įtrauktos konkrečios taisyklės dėl smurto lyties pagrindu ir priekabiavimo darbe, kurios bus sustiprintos būsimu teisės akto pasiūlymu dėl smurto prieš moteris dėl lyties ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo, kaip paskelbta 2020–2025 m. lyčių lygybės strategijoje⁶¹.

Komisija:

- skatins **nulinio mirčių skaičiaus viziją** pagal kurią siekiama, kad su darbu susijusių mirčių išvis nebūtų,
  - gerindama duomenų apie nelaimingus atsitikimus darbe ir profesines ligas rinkimą ir analizuodama pagrindines kiekvienos mirties ar traumos darbe priežastis;
  - įsteigdama specialią Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamojo komiteto trišalę nulinio mirčių skaičiaus vizijos darbo grupę ir rengdama tikslines informavimo priemones ir veiksmus, skirtus informuotumui didinti;
  - stiprindama teisės aktų vykdymą, remdama Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto veiksmus, kad būtų didinamas informuotumas apie su darbu susijusių mirčių skaičiaus mažinimą įmonių lygmeniu, dalydamasi gerąja patirtimi ir remdama darbo inspekcijų mokymą;
- atnaujins ES taisykles dėl pavojingų cheminių medžiagų kovai su **vėžiu**,

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>.

⁶⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0024>.

⁶¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152>

reprodukcinėmis ir kvėpavimo takų ligomis sustiprinti,

- inicijuodama konsultacijas su socialiniais partneriais dėl **suvirinimo dūmų, policiklinių aromatinių angliavandenilių, izopreno ir 1,4-dioksano** sugriežtintų ribinių verčių pagal KMD⁶² 2023 m;
- nustatydamą prioritetinį **reprodukcijai toksinio poveikio medžiagų** sąrašą, kuris turi būti įtrauktas į atitinkamas direktyvas iki 2021 m. pabaigos;
- iki 2022 m. pateiks atnaujintas darbuotojų apsaugos nuo **pavojingų vaistų** poveikio gaires, įskaitant mokymo, protokolų, priežiūros ir stebėsenos rekomendacijas;
- bendradarbiaudama su EU-OSHA iki 2024 m. I ketvirčio parengs **sveikatos ir priežiūros sektoriaus DSS** apžvalgą;
- remis informuotumo didinimą **raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų, vėžio ir psichikos sveikatos**, taip pat **priekabiavimo darbe ir šališkumo dėl lyties** klausimais;
- bendradarbiaudama su EU-OSHA teiks MVĮ skirtą informaciją pagal sektorius;
- iki 2021 m. pabaigos pasiūlys teisėkūros iniciatyvą dėl smurto prieš moteris dėl lyties ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo.

Komisija ragina valstybes nares:

- siekti, kad ES būtų įgyvendinta **nulinio mirčių skaičiaus vizija**, pagal kurią siekiama, kad su darbu susijusių mirčių ES išvis nebūtų;
- spręsti su **kraujotakos sistemos ligomis** susijusios profesinės rizikos klausimus;
- propaguoti Europos kovos su vėžiu kodeksą tarp darbuotojų, siekiant pagerinti jų raštingumą sveikatos srityje ir sumažinti vėžio riziką;
- įvertinti ir šalinti riziką, ypatingą dėmesį skiriant **labiausiai nuo pandemijos nukentėjusioms grupėms**, pavyzdžiui, neįgaliesiems;
- aktyviai remti vėžiu sergančių arba vėžį įveikusių darbuotojų reintegraciją, nediskriminavimą ir darbo sąlygų pritaikymą;
- skatinti **lyčių lygybės aspektą** rengimo, įgyvendinimo ir ataskaitų teikimo etapais;
- aktyviai mažinti **sveikatos priežiūros sektoriuje kylančius pavojus**, nustatant ir įgyvendinant saugaus darbo procedūras ir organizuojant **atitinkamą mokymą**;
- teikti geresnes **gaires ir mokymą**, susijusius su rizikos vertinimu ir prevencijos priemonėmis, ypač **labai mažoms įmonėms ir MVĮ**;

teikiant ūkių konsultavimo paslaugas **rengti mokymus ūkininkams**, kad jie įgytų daugiau įgūdžių ir būtų geriau informuoti apie sveikatos ir saugos taisykles ūkiuose, įskaitant saugų cheminių medžiagų, ypač augalų apsaugos produktų, naudojimą.

Komisija kviečia socialinius partnerius:

- parengti sveikatos priežiūros sektoriui skirtas gaires, kuriose, be kita ko, daugiausia

---

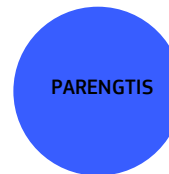
⁶² Penktoji KMD peržiūra.

dėmesio būtų skiriama darbuotojų apsaugai nuo **pavojingų vaistų** poveikio, taip sudarant sąlygas bendradarbiaujant su EU-OSHA sukurti sąveikiąją rizikos vertinimo priemonę (OiRA), skirtą specialiai sveikatos priežiūros sektoriui.

2.3. Geresnė parengtis – greitas reagavimas į grėsmes

Krizių, tokių kaip COVID-19 pandemija, metu darbuotojų saugai ir sveikatai tenka lemiamas vaidmuo padedant darbuotojams, įmonėms ir vyriausybėms apsaugoti gyvybes, valdyti gerovei kylančius pavojus, užtikrinti verslo tęstinumą ir tvarumą. Todėl labai svarbu pritaikyti COVID-19 pandemijos metu įgytą patirtį ir pagerinti pasirengimą galimoms būsimums sveikatos krizėms, taip pat atnaujinti darbą po pandemijos. Pirmenybė turėtų būti teikiama geresnės higienos ir nefarmacinėms intervencijoms ir psichikos sveikatos palaikymui, gerinant reagavimo į tokias krizes savalaikiškumą ir veiksmingumą ir toliau plėtojant DSS ir visuomenės sveikatos sinergiją. Todėl šia programa, kartu su Komunikatu dėl pirmosios įgytos COVID-19 pandemijos patirties⁶³, prisidedama prie sveikatos politikos ir padedama gerinti pasirengimą ateičiai.

COVID-19 pandemija atskleidė, kaip svarbu darbdaviui turėti bendrą **rizikos vertinimo ir prevencinių priemonių** sistemą, pagal kurią būtų mažinama sveikatos krizės atveju darbuotojų sveikatai kylanti rizika. Dar niekada nebuvo taip akivaizdu, kad darbuotojams būtina užtikrinti tokią darbo aplinką, kurioje mažinama infekcinių ligų perdavimo rizika. Prasidėjus pandemijai, EU-OSHA, konsultuodamasi su nacionalinėmis valdžios institucijomis ir socialiniais partneriais, parengė nemažai rekomendacinių dokumentų ir priemonių⁶⁴, padėjusių darbdaviams, ypač MVL, sužinoti, kaip įvairiais pandemijos etapais laikytis⁶⁵ DSS reikalavimų. Šios gairės bus pritaikomos prie laipsniško mokslinio rizikos supratimo ir atitinkamų visuomenės sveikatos priemonių. Be to, Komisija parengs ES DSS **ekstremalių situacijų procedūras ir gaires**, kad galimų sveikatos krizių atveju būtų galima greitai imtis priemonių. Jos, be kita ko, apimtų nuostatas dėl atnaujinamų rizikos vertinimų, valstybių narių mechanizmus, pagal kuriuos jos galėtų laiku informuoti Komisiją apie įvairiuose sektoriuose ir darbo vietose kylančias grėsmes sveikatai, taip pat susijusius nacionalinius DSS planus.

Virusas SARS-CoV-2 buvo suklasifikuotas pagal **Biologinių veiksmų direktyvą**⁶⁶ taikant skubos procedūrą. Šis sprendimas padeda užtikrinti darbuotojų apsaugą patalpose, kuriose tiesiogiai dirbama su virusu, pavyzdžiui, vakcinų gamybos ir platinimo centruose. Dabar Komisija stebės, kaip jis įgyvendinamas, ir parengs gaires darbo inspektoriams, kad padėtų užtikrinti tinkamą priemonių taikymą.

⁶³ https://ec.europa.eu/info/files/communication-early-lessons-covid-19-pandemic_lt.

⁶⁴ <https://osha.europa.eu/lt/themes/covid-19-resources-workplace>.

⁶⁵ <https://osha.europa.eu/lt/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>.

⁶⁶ 2000 m. rugsejo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/54/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su biologinių veiksmų poveikiu darbe.

Pandemijos metu taip pat paaiškėjo, kad kai kuriais atvejais judūs ir pasienio regionų darbuotojai, įskaitant ES ir ne ES **sezoninius darbuotojus**, gali susidurti su nesaugiomis ar nesveikomis gyvenimo bei darbo sąlygomis, pavyzdžiui, kai jiems suteikiamos prastos ar perpildytos gyvenamosios patalpos arba jiems trūksta informacijos apie savo teises. Komisija parengė gaires dėl sezoninių ir transporto sektoriaus darbuotojų ES COVID-19 protrūkio sąlygomis. Šiose gairėse valstybės narės ir įmonės raginamos užtikrinti, kad būtų laikomasi įsipareigojimų apsaugoti nepakeičiamus ir pažeidžiamus darbuotojus, be kita ko, vykdyti savo DSS įsipareigojimus. Europos darbo institucija (ELA), remiama Europos Komisijos, 2021 m. birželio mėn. taip pat pradėjo informuotumo didinimo kampaniją „Teisės visais metų laikais“, kuria raginama atkreipti dėmesį į poreikį skatinti sąžiningas ir saugas sezoninių darbuotojų, dirbančių įvairiose ES šalyse, darbo sąlygas⁶⁷. Be to, EU-OSHA, bendradarbiaudama su Vyresniųjų darbo inspektorių komitetu, visose valstybėse narėse atlieka apklausą apie darbuotojų saugos ir sveikatos inspektorių požiūrį į didelės rizikos profesijas, įskaitant sezoninio darbo atvejus.

Nors ES darbuotojų saugos ir sveikatos koncepcija orientuota į prevenciją, taip pat svarbu padėti COVID-19 užsikrėtusiems darbuotojams ir šeimoms, netekusioms šeimos narių dėl sąlyčio su SARS-CoV-2 darbe. Todėl dauguma valstybių narių pranešė, kad pripažįsta COVID-19 profesine liga. Nors profesinės ligos yra glaudžiai susijusios su socialine apsauga, kuri priklauso nacionalinei kompetencijai, Komisijos **Rekomendacijoje dėl profesinių ligų**⁶⁸ valstybės narės skatinamos pripažinti rekomendacijoje išvardytas profesines ligas, kad būtų skatinama konvergencija.

COVID-19 kaip profesinė liga ar nelaimingas atsitikimas darbe jau pripažintas 25 valstybėse narėse. Pavyzdžiui, Prancūzija 2020 m. rugsėjo mėn. priėmė vyriausybės dekretą, kuriuo leidžiama [profesine liga] automatiškai pripažinti sveikatos priežiūros ir panašių sričių darbuotojų ir specialistų sunkius kvėpavimo takų infekcijos atvejus. Be to, Prancūzijoje tokiais atvejais leidžiama išmokėti kompensaciją. Danijoje COVID-19 atvejai gali būti pripažįstami ir kompensuojami kaip profesinė liga ir nelaimingas atsitikimas darbe visų profesijų atstovams, šiuos atvejus įvertinus atitinkamoms institucijoms.

Komisija:

- glaudžiai bendradarbiaudama su visuomenės sveikatos subjektais, nedelsdama pradės nuodugnų pandemijos poveikio ir ES bei nacionalinių DSS sistemų veiksmingumo vertinimą, kad būtų parengtos **ekstremalių situacijų procedūros ir gairės, kaip** greitai diegti, įgyvendinti ir stebėti priemones **galimų būsimų sveikatos krizių atveju;**
- iki 2022 m. atnaujins **Komisijos rekomendaciją dėl profesinių ligų, kad į jų sąrašą būtų įtraukta COVID-19;**
- iki 2022 m. parengs **darbo inspektoriams skirtas gaires**, kuriomis nustatoma, kaip įvertinti rizikos vertinimo ir rizikos valdymo priemonių kokybę pagal Biologinių veiksnių direktyvą.

⁶⁷ <https://www.ela.europa.eu/en/news/rights-all-seasons-european-labour-authority-supports-fair-work-seasonal-workers>.

⁶⁸ 2003 m. rugsėjo 19 d. Komisijos rekomendacija dėl Europos profesinių ligų sąrašo.

Komisija ragina valstybes nares:

- nacionalinėse DSS strategijose parengti pasirengimo būsimoms krizėms planus, įskaitant ES gairių ir priemonių įgyvendinimą;
- iki 2023 m. parengti visuomenės sveikatos ir DSS institucijų koordinavimo mechanizmus;
- stiprinti DSS prievolių stebėseną ir veiksmingus patikrinimus didelės rizikos profesijų sezoninių darbuotojų atžvilgiu ;
- stiprinti darbo inspekcijų ir kitų atitinkamų nacionalinių institucijų bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija, siekiant gerinti sveikatos ir saugos standartus visuose užimtumo sektoriuose.

3. ATNAUJINTOS STRATEGINĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Ši strateginė programa bus grindžiama: i) sustiprinta **įrodymų baze**; ii) stipriu **socialiniu dialogu**; iii) sutelktu **finansavimu**; iv) pagerintu **vykdymo užtikrinimu** ir v) **informuotumo didinimu**.

Valstybės narės **nacionalinėse DSS strategijose** turės spręsti **žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos klausimus, gerinti prevenciją ir pasirengimą**, kad atnaujintos priemonės ir metodai pasiektų darbo vietas.

Įmonių lygmeniu tai reikš **darbdavių vykdomą planavimą ir išankstines priemones**. Reikia tikslinių ir atnaujintų **gairių**, taip pat **informuotumo didinimo ir skaitmeninių priemonių**, ypatingą dėmesį skiriant MVL, kad joms būtų padedama įgyvendinti pertvarką, siekiant ne tik užtikrinti aukšto lygio darbuotojų apsaugą ir tvarius sprendimus, bet ir išsaugoti konkurencingumą.

- ***Socialinis dialogas***

Socialiniai partneriai gali padėti rasti sprendimus, pritaikytus prie konkrečios veiklos ar sektoriaus aplinkybių. ES sektorių socialinis dialogas svariai prisideda prie veiksmingo ES DSS teisės aktų įgyvendinimo. Komisija bendradarbiaus su socialiniais partneriais siekdama nustatyti atitinkamas sritis ir veiksmus sektorių lygmeniu, kad ši strateginė programa būtų įgyvendinta.

- ***Įrodymų bazė***

Moksliniai tyrimai ir duomenų rinkimas ES ir nacionaliniu lygmeniu yra būtina su darbu susijusių ligų ir nelaimingų atsitikimų prevencijos sąlyga. Mokslinės rekomendacijos ir naujausi technologiniai pasiekimai pasitarnauja DSS teisės aktams ir politikai. Taip Komisija gali toliau vykdyti įrodymais grindžiamą politiką, kaip nustatyta 2021 m. Komunikate dėl geresnio reglamentavimo⁶⁹.

⁶⁹ https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-joining-forces-make-better-laws_en.

Apklausa, duomenų rinkimas ir tiksliniai tarpusavio vertinimai konkrečiomis dabartinės sistemos temomis tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu bus tarpiniai etapai siekiant pokyčių, prevencijos ir parengties DSS srityje tikslų. Priemonės turi būti lyčių atžvilgiu neutralios ir pritaikytos prie visų darbuotojų reikmių, įskaitant: i) jaunas, profesinę veiklą pradedančius darbuotojus; ii) neįgaliuosius ir iii) senėjančią darbo jėgą, kuri turi neatsilikti nuo sparčiai tobulėjančių šiuolaikinių technologijų ir kuri vis dažniau serga lėtinėmis ir neįgalumą sukeliančiomis ligomis⁷⁰.

- ***Strateginės programos taikymas ir stebėseną***

Šios strateginės programos sėkmė labai priklauso nuo jos įgyvendinimo nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Siekiant šio tikslo valstybės narės raginamos: i) **atnaujinti savo dabartinės DSS strategijas**; ii) atspindėti atnaujintą požiūrį į darbuotojų apsaugą vietos lygmeniu ir iii) atsižvelgti į darbo inspektavimo mažėjimo tendenciją kai kuriose valstybėse narėse⁷¹, stiprinant patikrinimus vietoje.

2023 m. **aukščiausiojo lygio susitikime dėl DSS įgyvendinimo apžvalgos**, kuriame dalyvaus ES institucijos, valstybės narės, socialiniai partneriai, EU-OSHA ir kiti atitinkami suinteresuotieji subjektai, bus apibendrinta pirmoji įgyta patirtis ir pateiktos rekomendacijos dėl šios strategijos pakeitimo. Šiame susitikime daugiausia dėmesio bus skiriama pažangai, pasiektai įgyvendinant nulinio mirčių skaičiaus viziją, taip pat pasirengimui galimoms būsimoms grėsmėms darbuotojų sveikatai ir saugai.

Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane Komisija pasiūlė į peržiūrėtą socialinių rodiklių suvestinę įtraukti **naują mirtinių nelaimingų atsitikimų darbe rodiklį**. Šis naujas rodiklis bus pagrindinis ES nulinio mirčių skaičiaus vizijos stebėsenos elementas.

Ši strateginė programa taip pat padės pagerinti **galiojančių ES teisės aktų taikymą ir vykdymą**, pvz., **darbo inspektorių**, kuriems padeda atitinkami subjektai (pvz., Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamasis komitetas, EU-OSHA ir Vyresniųjų darbo inspektorių komitetas), **darbe**. Darbo inspektorių aprūpinimas ES ir nacionalinio lygmens gairėmis ir mokymu, skatinančiais bendradarbiavimą ir naujoviškus tikrinimo metodus, padeda gerinti nuoseklų teisės aktų vykdymą visose valstybėse narėse. Be to, Komisija kartu su EU-OSHA rengs pagalbines priemones ir gaires darbdaviams (visu pirma labai mažoms ir mažosioms įmonėms), kad jie galėtų laikytis DSS teisės aktų.

- ***Informavimas ir pajėgumų didinimas***

Egzistuoja dvi išankstinės sąlygos, būtinos siekiant įgyvendinti nulinio mirčių skaičiaus viziją: i) **didinti informuotumą** apie riziką, susijusią su nelaimingais atsitikimais bei traumomis darbe ir profesinėmis ligomis; ii) **didinti darbdavių pajėgumus**, siekiant užtikrinti darbo saugą mokymo ir švietimo priemonėmis, ir iii) visiems veikėjams prisiimti atsakomybę laikytis taisyklių ir gairių. Itin daug dėmesio EU-OSHA skirs

⁷⁰ Darbuotojų senėjimas: poveikis darbuotojų saugai ir sveikatai. Tyrimų apžvalga. EU-OSHA, 2016 m.

⁷¹ Europos Komisija (2021 m.). Tyrimas, skirtas padėti įvertinti 2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginę programą. Galutinė ataskaita.

informuotumo didinimui, visų pirma rengiant DSS 2023–2025 m. skaitmenizacijos ir sveikų darbo vietų kampaniją: DSS ir skaitmenizacija. Taip bus gilinamos žinios ir didinamas informuotumas apie šių pokyčių keliamą riziką.

- **Finansavimas**

ES fondai, visų pirma Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ir sanglaudos politikos fondai, gali būti naudojami investicijoms į DSS veiklą sutelkti. Daugiau kaip 50 proc. naujojo ES ilgalaikio biudžeto ir priemonės „Next Generation EU“ lėšų bus skiriama ES modernizavimui, visų pirma investicijoms į mokslinius tyrimus ir inovacijas, žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, parengtą, ekonomikos gaivinimą ir atsparumą. Iš „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) galima remti priemones, kuriomis siekiama skatinti tvarų ir kokybišką užimtumą bei socialinę įtrauktį, o pastarajai numatyta skirti 25 proc. lėšų. Valstybės narės gali naudoti ESF+ investicijoms į: i) naujovišką ir produktyvesnę darbo tvarką; ii) mokymą; iii) informavimo apie sveiką gyvenseną ir sąmoningumo ugdymo kampanijas; iv) gerovę darbe ir v) paramą darbo inspektoriams. Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) gali prisidėti prie geresnio darbo aplinkos pritaikymo, skaitmeninių sprendimų ir įrangos. ERPF ir Sanglaudos fondas gali remti kaimo ir atokių vietovių susiejimą. Pagal naująją 2021–2027 m. ES sveikatos programą „ES – sveikatos labui“ taip pat bus teikiama didelė parama kovai su vėžiu. Be to, 2021–2027 m. programa „ES – sveikatos labui“ prisidės prie: i) senėjančios visuomenės ligų prevencijos ir sveikatos stiprinimo ir ii) geresnės grėsmių sveikatai stebėsenos. ES taip pat remia valstybių narių sveikatos mokslinius tyrimus pagal programos „Europos horizontas“ kovos su vėžiu misiją⁷², kurioje integruojami novatoriški požiūriai į mokslinius tyrimus ir visuomenės sveikatą, daugiausia dėmesio skiriant vėžio prevencijai, ir infrastruktūrą, reikalingą skaitmeninėms sveikatos priemonėms, pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę. Pirmosiose programos „Europos horizontas“ darbo programose buvo pasiūlytos kelios su DSS susijusios temos pagal sveikatos klasterį. Be to, vertingos informacijos, pavyzdžiui, apie psichikos sveikatą darbe, bus gauta iš pagal programą „Horizontas 2020“ finansuojamų darbuotojų saugos ir sveikatos mokslinių tyrimų⁷³. Naujoji techninės paramos priemonė taip pat gali padėti valstybėms narėms rengti ir įgyvendinti DSS reformas.

4. VEIKSMINGŲ DSS STANDARTŲ PROPAGAVIMAS VISAME PASAULYJE

Globalizuotame pasaulyje grėsmės sveikatai ir saugai lengvai peržengia valstybių sienas. Visoms pasaulio šalims naudinga keistis gerąja praktika ir mokytis iš kitų šalių patirties. Labai svarbu **stiprinti bendradarbiavimą su ES šalimis partnerėmis, regioninėmis ir tarptautinėmis organizacijomis ir kitais tarptautiniais forumais, kad būtų gerinami DSS standartai visame pasaulyje.**

---

⁷² Misijos bendras tikslas – „iki 2030 m. išgelbėti daugiau kaip 3 mln. gyvybių, o vėžiu sergantiems žmonėms – padėti gyventi ilgiau ir geriau“.

⁷³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/03a2c022-9c01-11eb-b85c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-199503195#document-info>.

Komisija bendradarbiaus su Tarptautine darbo organizacija (TDO), kad įgyvendintų 2019 m. šimtmečio deklaraciją dėl darbo ateities ir imtųsi tolesnių veiksmų. Šiuo įsipareigojimu bus remiamas teisės į saugias ir sveikas darbo sąlygas integravimas į TDO pagrindinių principų ir teisių darbe sistemą. Ypač svarbus bendradarbiavimas su TDO ir PSO bus duomenų ir žinių srityje. Šis bendradarbiavimas apims paramą drauge su valstybėmis narėmis rengiant naują mirtingumo nuo ligų, susijusių su profesinės rizikos veiksniais, rodiklį, kuris yra įtrauktas į Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus.

Komisija skatins DSS pasaulinėse tiekimo grandinėse ir mažų bei vidutinių pajamų šalyse veikiančiose įmonėse. Visų pirma tai apims tolesnį dalyvavimą pagrindinėse iniciatyvose, tokiose kaip G 7 nulinio mirčių skaičiaus vizijos fondas, G 20 susitarimas dėl saugesnių darbo vietų ir DSS ekspertų tinklas.

Labai svarbu: i) užtikrinti, kad į DSS standartus būtų tinkamai atsižvelgiama vykdant saistančius įsipareigojimus dėl darbo ir socialinių standartų, ir ii) skatinti, kad būsimuose ES prekybos susitarimuose būtų sprendžiamas platesnis deramo darbo klausimas. Remiantis neseniai sudaryto ES ir Japonijos ekonominės partnerystės susitarimo pavyzdžiu, veiksmingas ES prekybos susitarimų įgyvendinimas turėtų padėti įgyvendinti šiuos įsipareigojimus.

Komisija toliau plėtos dvišalį bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis, siekdama skatinti geresnes darbo sąlygas, taip mažindama nelygybę ir skatindama žmogaus socialinę raidą visame pasaulyje. Be to, bus atkurtas dvišalis bendradarbiavimas su JAV pagal peržiūrėtą bei atnaujintą bendrą DSS darbotvarkę ir pradėtas naujas bendradarbiavimas, visų pirma su Kanada.

Šalims kandidatėms ir potencialioms kandidatėms bus padedama derinti savo DSS teisine sistemas ir politiką su ES *acquis*. Vakarų Balkanų atveju tokia parama bus vykdoma pasitelkiant: i) ekonomikos ir reformų programos procesą; ii) pakomitečių posėdžius; iii) prireikus derybas dėl 19 skyriaus ir iv) finansinę paramą, teikiamą EU-OSHA veiklai ir DSS agentūroms remti.

Dvišalis bendradarbiavimas DSS srityje taip pat bus plėtojamas su ES rytinėmis ir pietinėmis kaimyninėmis šalimis, taip pat skatinant regioninį bendradarbiavimą, be kita ko, per Rytų partnerystę ir Viduržemio jūros šalių sąjungą.

5. IŠVADA

Šia strategine programa siekiama sutelkti ES institucijas, valstybes nares, socialinius partnerius ir kitus suinteresuotuosius subjektus bendriems darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos prioritetams įgyvendinti. Ji taikoma visiems su darbuotojų sveikata ir sauga susijusiems subjektams (nacionalinėms administracijoms, įskaitant darbo inspekcijas, darbdavius, darbuotojus ir kitus susijusius DSS subjektus). Ši programa – veiksmų, bendradarbiavimo ir keitimosi informacija sistema.

Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais siekdama: i) atsižvelgti į **pokyčius** naujajame darbo pasaulyje; ii) gerinti nelaimingų atsitikimų ir ligų darbe **prevenciją** pagal **nulinio mirčių skaičiaus viziją** ir iii) pagerinti **pasirengimą** galimoms sveikatos krizėms ateityje.

Komisija ragina valstybes nares, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, atnaujinti ir parengti nacionalines DSS strategijas pagal šią strateginę programą, kad būtų užtikrintas praktinis naujų priemonių taikymas. **2023 m. aukščiausiojo lygio susitikime DSS klausimams spręsti** bus galima įvertinti pažangą, padarytą įgyvendinant šią plataus užmojo programą, taip pat įvertinti prisitaikymo prie sparčiai besikeičiančių aplinkybių galimybes.